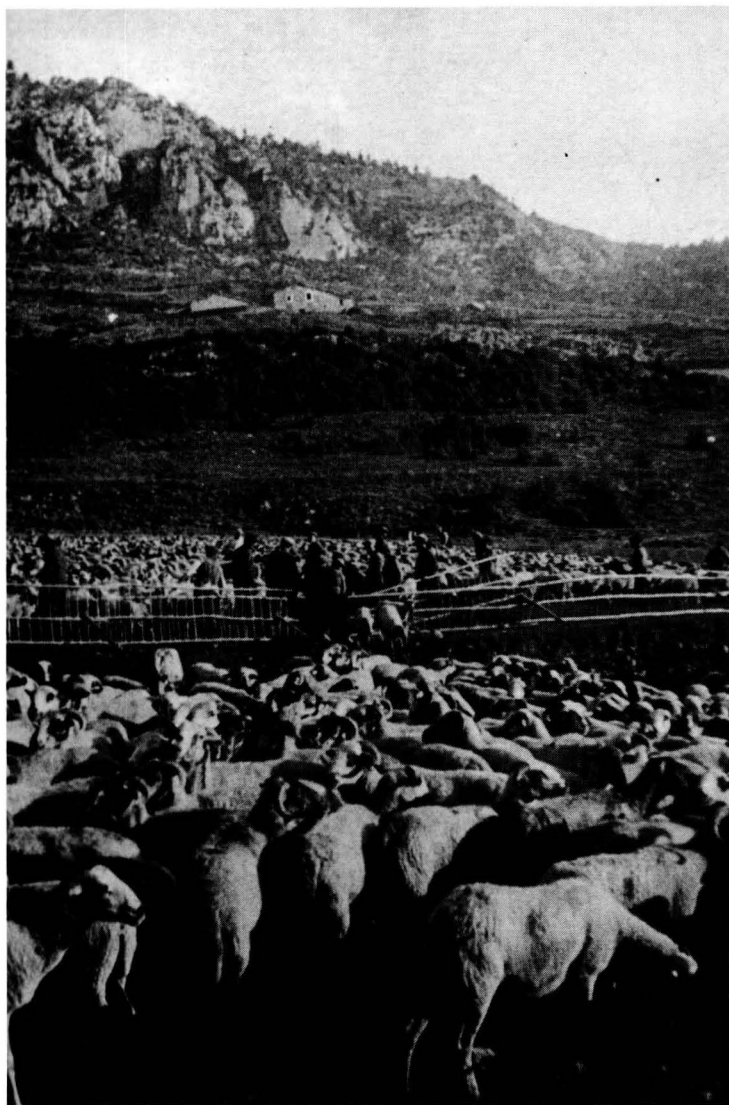

Dos documents

sobre la llana i el cotó

en el segle XV

La Pobla de Lillet i el seu entorn han estat, al llarg del temps, un bon país per a les ramades. ARXIU PUJALS

EL FET D'ÉSSER ARXIVER no m'autoritza per a fer un comentari sobre aquest document, que consisteix en unes ordenacions sobre diverses classes de teixit. He de dir, emperò, que en els anys de la meua escolaritat a Berga anava a buscar el berenar a la fàbrica on treballava la meua mare; que el meu primer destí de capellà fou a l'Ametlla de Merola; que vaig tenir un cunyat contramestre, i que ja fa nou anys que vaig donar una còpia d'aquest document

al Dr. F. Torrella Niubò, acadèmic de Belles Arts, el qual me'n va remetre unes observacions, com a pèrit en l'arqueologia tèxtil.

Ordenaments sobre el tèxtil, 1470

En el llenguatge hi trobo un bon catalanesc, que s'aparta una mica del català dels primers anys del segle XV. Conserva pocs abreujaments; uneix pronominals o altres mots com *bels* en lloc de *bé els*; utilitza la *ll* al final de mot; la conjunció pot ser *i* o *e*; empra la *y* en lloc de *ny* o de consonant; s'usa massa la *h*, com en tot el català antic; usa la *g*, quan hauria d'ésser *j*, i així alguna altra irregularitat. Hi domina la *a* o el català oriental. Fora d'aquestes notes deixo el document per al qui hi vulgui fer un treball de filologia.

Aquests capítols es fan sota l'autoritat dels còsols del Consell de la Pobla de Lillet, que aquell any 1470 eren Joan Forn i Pere Figola, els quals controlaven els obratges de draps de llanes estrangeres. No parla de gremis perquè aquesta paraula encara no era aplicada en el sentit modern; les associacions d'operaris o menestrals portaven el nom de confraries d'oficis. A més, en aquests capítols no es tracta de l'ordenació de tota la complexitat d'un ofici.

El Consell de la vila elegí per a redactar aquestes ordenacions a Pere Junyent i a Bartomeu Font. El notari fou Joan Vilar.

Entre aquest protocol i la ratificació del final es donen dinou articles, com diem modernament; en aquests articles es parla de dotzens o catorzens, que es refereixen al nombre de fils que entraven en una ditada, que segons el Sr. Torrella ara es compten els fils segons l'amplada de la peça; també es compta en polzades. Segons el Sr. Torrella, est treballava més en llana que en lli i per això el fil era de gruix mitjà.

1. La novetat és el cotó, que aquí sembla utilitzat per a fer les sanefes i voravius. Podria ser que la millor llana i el cotó vinguessin d'Anglaterra.

2. El treball i el preu d'escardassar la llana i el cotó.

3. Es refereix al pentinat de la llana, cosa que ara fan les contínues.

4. El treball de la filatura i el preu per cada lliura filada.

5. El preu del teixit segons el pes en fils setzens.

6. El paraire en general era qui programava la classe, el dibuix, i la quantitat de roba que s'havia de teixir. També s'havia de preocupar de l'aparament i del color.

7. Continua en el blanqueig i el preu.

8. «Metre hora» sembla que es refereix a les vores. El paraire comprava o escollia la matèria prima i havia de tenir els aparells necessaris; el teixidor estava sota la seva direcció.

9. El color burell era el marró.

10 - 11. Se'n dona a entendre que hi havia hagut altres patrons o normes.

12. «Assedures», segons en Torrella, serien els desperdicijs que produeix la suarda, que per això s'havien d'escurar o netejar.

15. Es veu com hi havia una norma en la importació de la filassa o del teixit.

16-17. Dintre l'ofici hi havia els sobreposats, que judicaven sobre la qualitat del teixit i si convenia segellar-lo en vistes a la comercialització; el timbre oficial dintre les manufactures era la bolla, que representava que ja s'havia abonat l'impost al General de Catalunya.

18. Es dona preferència a l'actual ordenament sobre l'antiga capitulació. L'«escagaria» i els «codins» de què tracta l'article següent, podrien ésser teixit més bast, i per això es paga menys.

Ordenament sobre la roba clara, 1415

En el mateix fons notarial de la Pobla de Lillet que tenim a l'Arxiu Diocesà de Solsona he trobat i transcrit un altre ordenament sobre la roba clara, donat pel Consell de la vila, de l'any 1415. No hi apareix el cotó i es refereix més al teixit. Denota un ambient més controlat pels senyors de la baronia.

Antoni Bach
Historiador i arxiver

... de la vila de la Pobla de Lillet...

... Item, ordonaren que cada parayre qui aparellarà draps de vestir...

Document original d'ordenament del tèxtil de l'any 1470. A.D.S. Fons de la Pobla de Lillet, 33, ff.23 i 24. ARXIU DIOCESÀ DE SOLSONA

Pobla de Lillet, 19 març 1470

A XVIII del mes de març lany mill.CCCC.LXX. per lo conselly general de la vila de la Pobla de Lillet...

I primerament ordenaren que qualsevol persona puxe fer i hobar draps en dita villa de qualsevol llanes...

béls vindrà, acceptat que noy meten cothó en los grossos.

Item més, ordonaren sobre los obredures de dits draps o de la lana de aquells, so és, que tot squardassador qui dita lana squardassarà...

Item, que qualsevol persona qui de dita llana pentinarà, que aquella age i sia tengut pentinar bé i leyalment...

Item més, ordonaren sobre les filadures de dita llana i stam, que qualsevol persona qui de dita llana filarà o estam, que aquell o aquella...

Item, ordonaren que tot texidor qui de dits draps texirà age e sia tengut texir bé i leyalment...

pes i al compte dels setzens, aximatex .VIII sous .IIII diners, i sils faran de menor pes i de menor comte...

Item, ordonaren que tot parayre qui de dits draps aparellarà age i sia tengut aquells aparellar bé i leyalment...

Item, que lo parayre que aparellarà draps blanquets de ffort, mercantivolls, hage haver setxe sous de apreyll.

Item, ordonaren que qualsevol persona qui de dits draps farà no sia tengut metre horas; si metre nou hi volrà...

Item, ordonaren que qualsevol parayre qui aparellarà draps de vestir, tant de blanquets com de burells age haver de apareyll quinze sous per drap...

Item, ordonaren que cada parayre qui aparellarà draps de vuytens de llana qui bast al patró antich de la vila...

Item més, ordonaren que tot parayre que aparellarà draps setzens, qui basten al patró antich agen haver dasset sous de pareyll...

Item, ordonaren que tot brasser o parayre qui cart assedures hage haver dels divuytens de cardar, e entre scurament i de fort quatre sous sis diners...

Item més, ordonaren que tot parayre qui cardarà migans age haver entre fort e scurament tres sous.

Item més ordonaren sobre los draps grossos que tot parayre qui cardarà de dits draps age haver de cardar entre de ffort i de scurament dos sous vuyt diners.

Item, ordonaren que qualsevol persona qui comprarà filassa fora la terra ho ahon be li vindrà, que la puscha metre, jutgant la que bast l'altra qui sobrarà en la vila...

Item, ordonare que si per ventura algú volrà fer draps prims de llanes strangeres, que puxe fer, pus bast al patró antich de la dita vila...

textis i apareyllats basten en aquell capítol o patró i fassen la prova deguda provant na hu segons és acostumat.

Item, ordonaren que si algú farà contra o vindrà contra la capitulació desús contenguda sie tengut i incorregan les penes contengudes en los capítols antichs de la parayria...

Item, ordonaren que si per ventura per havant la dita vila e conselly de aquella volrà tornar a la capitulació antigua, que aquella no fos perjudicada per aquesta...

Item, ordonaren que tot teixidor qui texirà scagaria, aquella age texir bé i leyalment i que age per cana de texir i ordir mig reall, ço és VIII diners i no més...

Aprés a XXV del desús dit mes, lo desús dit conselly fo tornat ajustar, en presència del qual desús capítols per mi dit Johan Vilar foren publicats i legits...

A.D.S. Fons de la Pobla de Lillet, 33, ff.23 v i 24 r.

Pobla de Lillet, 15 abril, 1415

A XV dias del mes de abril del any de la Nativitat de Nostre Senyor M CCCC XV, present l onrat En Bernat Tor, locumtenens de batlle en la Pobla de Lillet per l onrat En Guillelme de Riembau batlle de la Viladonyell...

Primerament ordonaren los damunt dits consolls e prohombres que tot drap que tisquen en la dita vila de la Pobla per fer roba clara aya a pagar trenta lillas, textit a ssaya catorzena...

Item ordonaren que tot tixidor qui tische dins la dita Pobla a saya catorzena per fer roba clara aya a ffer al capçadura que del dit drap de burelle

1415

En nom del senyor... (text illegible due to image quality)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

Item ordonare... (text illegible)

que sia taula e bach («benc?»); e aço en pena de V sous gonyads a la meytat al senyor e l'altra als sobreposats.

Item ordonaren que tot tixidor aya a metre las trenta lilles al dit drap e aver la dita sisa en de a nou canes e dos palms. E açò en pena de Vsous, la meytat al dit snyors, e l'altra meytat als sobreposats gonyadora.

Item ordonaren que tot tixidor sots virtut de la dita pena de V sous e forma dessus dita de continent que aya texits tots los draps damunt dits e specificats, los aya a portar als sobreposats, e los sobreposats los ayan a sseglar e acanar e a gordar, e ayan perquescup drap. l. diner barcelonès.

Item ordonaren que negun tixidor de la vila no gos texir drap de menys compta de saya. VIII en avall, sots pena de perdra lo drap; la meytat del dit drap gonyadora al senyor l'altra meytat als sobreposats.

Item ordonaren que si negun dels dits draps era gastad per parayre ni per

moliner, que fos jutyat per los sobreposats en la forma e condicions de les capitulacions de la roba mercada, et ayan a pagar en la dita forma.

Item ordonaren que tot parayre aya a dar al tirador XVII canes ho al pus poch XVI canes e miya de lonch, e açò en pena de V sous; la meytat gonyada al senyor e l'altra als sobreposats.

Item, que tot moliner qui mera («metrà») drap al molí qui no sia lavat, que pach V sous; la meytat al senyor e l'altra als sobreposats gonyadora; e la malfeyta jutyada per los sobreposats.

Actum est hoch die et anno et testibus suprascriptis et firmatum et concessum per venerabilem Bernardinum Tor cominus bajuli et per me Petrum de Ventuola, scriptore mandato ipsius baiuli, scriptum in dicta Popla.

A.D.S. Fons de la Pobla de Lillet, 25, f.253.

Document original de l'ordenament sobre la roba clara de l'any 1415. A.D.S. Fons de la Pobla de Lillet, 25, f.253.
ARXIU DIOCESÀ DE SOLSONA

HOSTAL PERICAS

Furrioles Altes, 2 - Tels. 823 61 62 - 823 64 11
08696 LA POBLA DE LILLET
EL BERGUEDÀ (Barcelona)

VIDEO CLUB

Camí del Roser, 4
Tel. 821 02 25

700 ANIVERSARI